

Fer callar

Adjuntant a certs verbs intransitius el prefix *a* se n'obtenen verbs transitius. Així, de verbs intransitius com *jeure*, *seure*, *dormir* i *baixar*, hem obtingut *jeure*, *asseure*, *adormir* i *abaixar*, que són transitius. Diem *Una jove se jeure* però *El vam ajeure al sofà*; *Me'n valg o dormi* però *El van adormir amb un narcòtic*. *Ajeure*, *asseure*, *adormir* i *abaixar* venen a ésser els equivalents, respectivament, de *fer jeure*, *fer seure*, *fer dormir* i *fer baixar*.

No tots els verbs intransitius, però, tenen aquesta capacitat d'admetre l'adjunció del prefix *a* i esdevenir, així, transitius. En realitat, aquesta possibilitat es redueix a un nombre molt limitat de verbs, que no compren, per exemple, verbs com *caminar*, *córrer*, *caure*, *marxar* o *venir*, i no disposant d'un compost de cap d'aquests verbs amb que poder expressar una acció transitiva, recorrem a les perifrasis o locucions *fer caminar*, *fer córrer*, *fer caure*, *fer marxar* i *fer venir* que, com hem indicat, tenen un valor equivalent als composts formats amb l'adjunció del prefix *a*.

També cal tenir en compte que aquesta capacitat no és la mateixa per a tots els casos en català i en les altres llengües en que existeix aquest mateix procediment de formació de mots nous, concretament en castellà. Veiem, per exemple, que en castellà hi ha el verb «yacer», que correspon al nostre *jeure* (o *jaure*), sense, però, que «yacer» hagi originat un compost transitiu com *ajeure*. Contràriament, del castellà «callar» amb l'adjunció del prefix *a* s'ha obtingut el verb transitiu «acallar», cosa que no s'ha esdevingut en català. És cert que el verb «acallar» havia estat usat pels escriptors rancientistes i que encara avui el podem sentir en parlaments, discursos i entrevistes, en frases com «Y acallar els qui protestaven», «Hem acallat les vans dissidents», «Els nostres adversaris ens volen acallar». Però es tracta d'un castellanisme que caldria evitar, cosa que no comporta cap incomoditat ni limitació, així com diem *fer caminar* o *fer caure* —sense que trobem a faltar l'existència de transitius com «acaminar» o «acaure» — podem dir *fer callar*, que és el procediment més habitual per a fer esdevenir transitiu qualsevol verb intransitiu. Cal recordar, d'altra banda, l'existència del verb *emmudir* —ahora transitiu i intransitiu—, així com d'algunes locucions: *imposar silenci*, *tapar la boca*, *cloure la boca*... És probable que en el llenguatge popular en trobaríem encara moltes més de molt expressives.

Albert Jané